

Inleiding

Voorwaar een heikel onderwerp, maar daarom niet minder leerzaam en interessant. Sommigen zullen zeggen dat wij maar beter niet over de intolerantie en fouten van geestelijken kunnen spreken, of het falen van religieuze stromingen. Wat voor zin en nut heeft het, vraagt men zich af. Laat alles nou voor wat het is. Vooral niet in de kerkelijke brij roeren!

Nee, wij moeten nooit bang zijn de waarheidsvraag te durven stellen. Wij mogen niet gelijk een struisvogel de kop in het zand steken. Ooit heeft iemand eens gezegd dat een volk het voortbestaan niet waard is, wanneer het zijn geschiedenis niet kent. Wij dienen goed te weten hoe de vork in de steel zit. Wanneer wij voorbeelden van de Bijbel erop nalezen geeft ons dat moed om open en eerlijk beide zijden van de medaille te bezien, beide kanten van iemands leven in ogenschouw te nemen, beide kanten van stromingen te onderzoeken wat hun standpunten zijn. Of dat nu Calvijn betreft, of de Dordtse vaders, of wie dan ook, mag niet in het geding zijn. De Bijbel geeft immers een eerlijk verslag van Davids falen, van Salomo's zonden, van Hiskia's hoogmoed, van Mannase's zonden, van Petrus' verloochening, en ga zo maar door. Wanneer de Bijbel slechts de mooie kanten en schone zijden van personen of volken zou tonen, zou het een zeer bedenkelijk boek zijn, zou het ons aanzetten tot heiligenverering. Niet alzo.

Over de Rooms Katholieke Inquisitie willen de meeste protestanten nog wel het een en ander aanhoren. Kom echter niet met de werkelijke feiten voor de dag over Luther, Zwingli, Calvijn, Farel, Bucer en anderen. Daar weet men plotseling geen raad mee. Grove fouten en misstappen van de reformatoren wil men liever niet weten. Het zou afbreuk doen aan het gezag van deze mensen, die een zo groot "Godswerk" deden. Maar waarom niet? Wanneer wij een anonieme brief vol rechtzinnige waarheden ontvangen, heeft de inhoud ervan geen enkele waarde. Anonimiteit is een zeer gevaarlijk monster. Wij hebben recht te weten wie de uitspraken deed en wie ze ons onder ogen brengt en met wat voor doel. Geeft iemand blijk een verrader te zijn, een moordenaar, dan zeggen al zijn rechtzinnige uitspraken ons niets. Leer en leven gaan samen en maken betrouwbaar of niet.

De Lutheranen en Calvinisten waren voor zichzelf wél voor de vrijheid van het geweten, behalve voor andersdenkenden. Wij dienen de historische gebeurtenissen goed te onderzoeken, wat er zich heeft afgespeeld, om een juist inzicht te krijgen in de gang van zaken binnen het Protestantisme. Wij

kunnen wel oogkleppen voordoen en alleen de overwinnaars binnen het Protestantisme bejubelen, doch daarmee doen wij geen recht aan de feiten, aan de werkelijkheid. Wij als nazaten van de Reformatie hebben algemeen een te hoge hoed op van de reformatoren. Het kennen van hun werkelijke doen en laten doet ons wellicht teveel pijn. Ik wil echter gaarne de pijn lijden en een eerlijk onderzoek doen naar de historische waarheid aangaande de handelwijze van de reformatoren, niet om als een blinde mol de hele aarde om te woelen en een puinhoop achter te laten. Ik heb geen enkel leedvermaak in de slechtheden of gebreken van mensen die evenwel op een bijzondere wijze door Hogerhand zijn gebruikt tot goede doelen. Wanneer de Bijbel de misstappen van David beschrijft, is dat niet opdat wij ons zouden verkneuteran over zulke grote feilen. Het is om een duidelijk beeld te vormen van personen, opdat de roem niet voor mensen overblijft, maar voor Jahweh!

Door nauwkeurig de feiten der geschiedenis te kennen, zal dat ons voor overschatting en verheerlijking van mensen bewaren. Ook Jodocus van Lodesteyn keek in de 17e eeuw op de Reformatie terug als zijnde een nieuwe kerkvorm, welke zich als lichaam zónder geest had gevormd. De Reformatie was een groots gebeuren, vanwege de breuk met Rome op enkele belangrijke punten. Het was echter géén totale reformatie, geen algehele breuk met Rome en de heidense religies. De Reformatie leverde geen totale vrijheid van godsdienst op. In veel opzichten waren de reformatoren intolerant en bekrompen, minstens even intolerant als Rome.

Door de geschiedenis der Reformatie loopt eveneens een rode draad van bloed dat door de reformatoren werd gestort ten bate van hun eigen zinnen en doelstellingen. Wij mogen als Protestanten nog wel horen van de Inquisitie, maar niet van de onverdraagzaamheid der Protestanten. Dat de Protestanten dezelfde stenen opnamen om daarmee de ruiten in te gooien van andersdenkenden, als waarmee Rome naar hen had geworpen, staat niet in de meeste geschiedenisboeken. Dat sommige reformatoren notoire moordenaars waren in de naam van God, klinkt ongelooflijk.

Tijdens de Reformatie waren de Protestanten de agressors. De Rooms Katholieken waren de verdedigers van hun kerk, die het 1500 jarige bestaan van het oude geloof wilden bewaren. Luther steunde eerst de boeren en keerde zich later tegen hen om de vorsten te paaien. Hij droeg de bevolking op de vorsten absolute gehoorzaamheid te geven, waarmee hij méér kwaad

heeft gesticht voor Duitsland dan Bismarck, Frederick de Grote en Hitler, aldus F. Deam Willem Inge.

Bullinger was nog het meest tolerant van alle reformatoren, evenwel was Bullinger mede verheugd over de executie van Servet. Naar Andreas von Bodenstein (Karlstadt) werd ook niet geluisterd. Men vond hem te radicaal. In Engeland was het al niet beter, waar in de 17e eeuw Samuel Rutherford, Milton en Locke als Presbyterianen de persecutie (geloofsvervolging) verdedigden. De slachtoffers van de hiërarchie werden zélf nieuwe dictators. De Puriteinen hebben in Massachusetts van een Quaker eerst diens ene oor, daarna diens andere oor afgesneden, daarna zijn tong met een heet ijzer gebrand en hem gedood. In Boston werden drie Quakers opgehangen. De Baptist Roger Williams werd in 1635 verbannen. William Penn werd verbannen uit Engeland en stichtte in Pennsylvania een kolonie. Het waren in Amerika niet de Protestanten maar de Rooms Katholieken die de vrijheid van godsdienst voorstonden. De Puriteinen van New England en de Episcopalen van Virginia waren toen nog druk met het bestrijden van hun protestantse broers, hen op te hangen en de heksen te verbranden.

In Zwitserland was Zwingli, die zich weliswaar aan Luthers intolerantie ergerde, zelf met zijn volgelingen de arme Anabaptisten in zakken aan het binden om hen vervolgens in het meer van Zürich te verdrinken! Melanchton schreef dat al het water van de Elbe niet genoeg was om zijn tranen voort te brengen over de misères die de Reformatie veroorzaakte. Zwingli beschuldigde Luther van de duivel bezeten te zijn. Luther was weer verheugd te horen dat Zwingli in een gevecht gestorven was. Onderling hebben de Reformatoren elkaar soms goed de oren gewassen. Luther zei van Calvijn en Oecolampadius dat het heersers waren met corrupte harten, in-duivels, door-en-door duivels. Bucer zei van Calvijn dat hij een slechte hond was, dat hij gek was. Calvijn baseerde zijn vele terechtstellingen van de zogenaamde “pestzaaiers”, heksen en tegenstanders op het Oude Testament, dat de vader zelfs zijn eigen zoon niet mocht sparen, noch de man zijn vrouw. In 1527 werd in het Genève van Calvijn James Gruet gearresteerd voor Godslastering en daarna terechtgesteld. In 1555 werden de dronken gebroeders Comparet, die door Calvijn als Libertijnen werden bestempeld, geëxecuteerd, waarna stukken van hun lichamen aan de stadspoorten werden genageld. Met Calvijns toestemming zijn de broers gepijnigd en daarna gedood. Calvijn leverde Servet over aan de Inquisitie en probeerde daarna met leugens zijn aandeel te ontkennen. Melanchton en Bucer feliciteerden Calvijn met de

dood van Servet. Calvijn heeft nooit berouw getoond. Willem Farell geleidde Servet naar de brandstapel en spotte tijdens deze voettocht met diens zielenood.

Calvijn schreef zelfs een boek met de titel: “Verdediging van het orthodoxe geloof dat men ketters met het zwaard telijf moet gaan”.

Calvijn baseerde zijn geloofsvervolging op fragmenten uit het O.T.. Met de Wet der tien geboden rekende hij af: Gij zult niet doodslaan (moorden), achtte hij niet van toepassing op ketters, op geloofsbroeders die hem in de weg stonden. Mogen wij dit Calvijn niet aanrekenen omdat hij een groot werk der reformatie zou hebben gedaan?

Laten wij eens lezen wat er in Mattheus 15:19 staat: *Want uit het hart komen voort boze bedenkingen, doodslagen, overspelen, hoererijen, dieverijen, valse getuigenissen, lasteringen. 20 Deze dingen zijn het, die den mens ontreinigen; maar het eten met ongewassen handen ontreinigt den mens niet.*

Aan de zwart gedrukte zaken maakte Calvijn zich schuldig, waardoor hij een verontreinigd persoon werd. Doe daarbij wat staat in 1 Petrus 4:15 *Doch dat niemand van u lijde als een doodslager, of dief, of kwaaddoener, of als een, die zich met eens anders doen bemoeit;*

1 Johannes 3:15 Een iegelijk, die zijn broeder haat, is een doodslager; en gij weet, dat geen doodslager het eeuwige leven heeft in zich blijvende.

Men heeft zich op een eigen interpretatie van het O.T. verlaten. Ook al waren de reformatoren kinderen van hun tijd, komt het ons vreemd voor dat zij zich van zulke wrede middelen hebben kunnen bedienen, waarin niet de liefde van God uitblinkt.

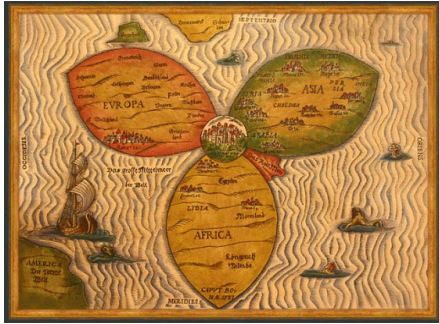
Heksen

Instituten menen een bestaansrecht te hebben. Men kan een bestaansrecht verspelen, en dat is het geval met de Rooms Katholieke kerk en ook de Protestantse kerken, gezien de Inquisitie, ketterverbrandingen en heksenjachten. Dat zijn satanische zaken, waarvan in het Evangelie staat dat wij daarover overwinning en zege kunnen behalen. Het is des te onbegrijpelijker dat juist het christendom deze zegepraal over de satan prijs gaf, mogelijk zonder zich goed te realiseren wat het deed. Daardoor kwam het christendom onder dezelfde demonische machten waarover het eerder heerschappij wilde voeren. Deze demonische macht nam de overhand, zodat het tot een Inquisitie kon komen. Men ging zich van de duivel een steeds gedetailleerdere voorstelling maken, waardoor een irreëel spookbeeld ontstond. Overal zag men duivels, geesten en demonen. De angst-psychose

was compleet. Loeide de wind, rammelde er iets op het dak, alles werd aan de duivelse klopgeesten toegeschreven!

Middeleeuws denken

De godheid was allang vóór de middeleeuwen in drie stukken verdeeld, en ook de wereld had men in drie stukken verdeeld. Azië had men aan Sem toegedicht, Afrika aan Cham en Europa aan Jafeth, zie afbeelding:

De maatschappij deelde men eveneens in drieën: “Vander driehande staet der werlt”, zoals Willem van Hildegairtsberg het dichtte (Over de drie standen van de wereld). Men ging ervan uit dat de maatschappij alleen goed kon functioneren als iedereen zich aan zijn eigen taak hield. De mensheid was in drie groepen verdeeld, elk met een speciale taak. Eén groep moest zich geheel wijden aan het zieleheil van de bevolking, door te bidden en een geestelijk leven te leiden (de clerus of geestelijke stand). Een tweede groep vormden de mensen die tot taak hadden om te regeren en te vechten (de edelen en vorsten). De derde en verreweg de grootste groep moest gewoon werken, de boeren en werklieden.

Er waren dus drie groepen: Priesters, Ridders en Boeren. De “wijze” mannen in Rome die dit uitdachten wilden voor iedere groep een beeld maken. Een inscriptie boven elke groep maakte duidelijk hoe elke groep moest leven. Een priester moet bidden en mensen de weg naar de hemel wijzen en zelf het goede voorbeeld geven door een vroom leven te leiden. Een ridder moet vechten voor zijn heer, en de samenleving beschermen, voor de zwakken, weduwen en wezen in bescherming nemen. De boer had de belangrijke taak om in zijn laagste stand alle mensen van voedsel te voorzien en zich nederig te gedragen tegenover de geestelijken en ridders. Deze taakverdeling in de

drie-standenmaatschappij hield in dat de geestelijke stand géén taken mocht verrichten van één der andere standen. De geestelijke mocht niet vechten en ook niet ploeteren in de grond. Hij mocht alleen werk verrichten als dat tot

meerdere eer van God was, dus wel een kathedraal helpen bouwen of godsdienstige handschriften overschrijven, etc.. De ridders mochten eveneens niet met hun handen werken, want dat was beneden hun stand. Boeren mochten geen geestelijke zaken verrichten en niet vechten, dat mochten alleen de leden van de andere standen. De uitvloeisels van deze drie-standeninstelling zijn heden ten dage nog tastbaar aanwezig. Men ziet de geestelijken zelden of nooit werken, zelfs niet hobbymatig tuinieren of knutselen. En ook politici zullen wel oppassen voor vuile handen. Men kan wel boeren zich tot geestelijken zien

verheffen, maar dan laten zij terstond het vuile werk achter zich aan anderen over. Arbeid adelt wel, maar de adel werkt niet!

De R.K.-theoloog uit Zwitserland professor Hans Küng, zie RD 6-3-2003, vindt dat hervormingen van de Rooms Katholieke kerk door de top op alle mogelijke manieren worden tegengewerkt, zelfs door de paus. “*Vrijheid van theologisch onderzoek wordt onmogelijk gemaakt, en discussie is onmogelijk. De Roomse curie verzet zich tegen elk dreigend machtsverlies. Veel dogma's zijn na de 11e eeuw ingevoerd en zijn strijdig met de eigen geschiedenis der R.K. KERK. Het hiërarchisch kerkmodel is niet het oorspronkelijke katholieke. Er is veel veranderd in de R.K. kerk, maar niets in de machtsstructuur van het ambt*”, aldus Küng.

Thomas Münzer als voorbeeld

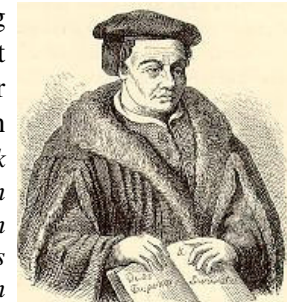
Thomas Münzer wordt wel “de rebel in Christus” genoemd. Professor Walter Nigg noemt hem: “een rode papaver op de rotsige akker van het

christendom”. Münzer leefde in de tijd van Luther. Hij was een oprecht, onbaatzuchtig, waarheidlievend, bezielde en geestdriftig man. Hij bezat de gave om de slapende massa wakker te schudden. Hij verzette zich tegen de rotte plekken in kerk en samenleving. De kerk zag hij als een hoer, daar na de dood van de leerlingen der apostelen de geleerden geestelijke echtbreuk pleegden. De concilies noemde hij apenspel. De kerk noemde hij een bloedvergietster, die haar ceremoniën uit heidense gebruiken had samengeflanst. Münzer had de euvele moed de reformatoren op hun fouten te wijzen. Dat deed hij fel en scherp, zodat Luther niet eens op het verzoek van Münzer inging, met hem te polemiseren over belangrijke onderwerpen. Münzer keerde zich tegen het Protestantse gezag, vandaar dat andere reformatoren een ketter in hem zagen. Men wilde Münzer niet begrijpen, want dat kostte hen te veel, wat uitliep op wederzijdse scheldpartijen. Münzer noemde Luther een leugenaar, een vervalser van het christendom, een luiaard, een witte paus. *“Door de leer van Luther wordt alle christelijke ernst tot een gruwel gemaakt”*, aldus Münzer. Münzer schreef zelf een boek tegen de verburgerlijking van het christendom, met als titel: *“Tegen het geesteloze, goed levende vlees te Wittenberg”*.

Het protestantisme heeft zich vanaf het begin verbonden met de stedelijke cultuur, met de magistraten en vorsten. Daarvan moest Münzer niets hebben en vond dat verraad aan Christus, die vuur op de aarde was komen te ontsteken. Als revolutionair was Münzer één van de onburgerlijkste mensen uit de christelijke geschiedenis. Hij beschuldigde Luther ervan dat deze van de Bijbel een papieren paus maakte, zodat de mensen blind vertrouwen zouden op de letters van de Bijbel. Münzer wilde alle christenen verbieden te geloven dat God slechts in letters zou spreken. Nee, het heil ligt in het Woord van JHWH dat aan elke ware prediker is gegeven. Anders kan een prediker niet het Woord van God spreken, en net als de profeten zeggen: *“Zo zegt Jahweh!”*. Het ging Münzer om het rechtstreekse spreken van God, niet via een drukletter. Münzer sprak zelfs over de Bijbel als een Bij-bel, een Babel, of Ba-bel, wat Luther weer als een godslastering opvatte. Münzer zei dat het een mens niet baatte als hij 1000 Bijbels opat, want daarmee krijgt men nog niet het geloof. *“Alleen JHWH schenkt het ons. Als dat plaatsvindt, gaat het boek dicht. God zelf moet Uw lendenen omgorden. Alleen het spreken uit de Geest geeft het volk nieuwe hoop”*, aldus Münzer.

“Men moet eerst verlaten zijn, dan pas kan men Gods barmhartigheid ervaren. Alleen waar armoe des geestes is kan Christus regeren. Men dient de verlatenheid te hebben ervaren, anders kent men God niet. De mens moet zijn gestolen en gefantaseerde christengeloof aan stukken slaan door vernietigend leed, pas dan kan de uitzonderlijke geestelijke vernieuwing Uw deel worden”, stelt Münzer.

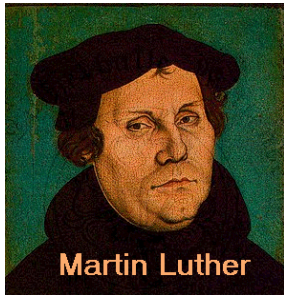
Münzer trok zich de maatschappelijke nood van zijn tijd sterk aan. Waar Luther aanvankelijk de zijde der verdrukte boeren koos, maar later weer tot de vorsten overstapte, bleef Münzer trouw aan de boeren. Met scherpe blik zag hij dat de vorsten hun langste tijd hadden gehad en dat de wantoestanden om een oplossing schreeuwden. Hij vond dat het Evangelie zich juist tot de maatschappelijk ontferden richtte. Münzer durfde de vorsten op hun nummer te zetten. Aan Albrecht van Manzfild schreef hij: *“Geloofst gij ook niet, dat God zich meer aan Zijn volk laat gelegen liggen, dan aan U, tirannen? Hij (Manzfild) geeft zich uit voor de Christus en betwist tegelijkertijd Gods heerschappij. Daarom moet ik de graaf wederstaan en hem waarschuwen: Ik ben een knecht van God net als u. Daarom, zorg voor rust en vrede, blaas u niet op, uw oude jas zal nog eens scheuren”*.

Thomas Münzer

Münzer vond dat de heren zelf de schuld ervan waren dat de boeren opstandig werden. De heren wilden echter de oorzaak van de maatschappelijke wantoestanden niet wegnemen. Münzer was als de barmhartige Samaritaan, die niet aan de nood van de beroofden en uitgemergelden kon voorbijgaan, zoals de priester en leviet. Hij geloofde sterk dat het nú de tijd was om de wereld te veranderen, en dat het Messiaanse Vrederijk voor de deur stond, *“opdat het aardse leven zou opgaan in dat des hemels”*. De vorsten zag hij als goddelozen, door wie de boeren werden uitgebuit. De vorsten moesten worden uitgeroeid. Hoewel Münzer een vreedzaam man was, kon hij zich over het onrecht sterk opwinden, zodat hij zelfs tot gebruik van geweld overging. Hij ontzegde de goddelozen hun bestaansrecht. Hierin ging hij mijns inziens te ver. Eens was Münzer te overmoedig toen de boeren in hun strijd tegenover een leger ridders stonden in Frankenhausen. Hij moedigde de boeren aan tot verzet. Toen ook nog de regenboog in het luchtruim verscheen, zag hij dat als een

Goddelijk teken, om de moedeloze boeren hun overwinning voor ogen te houden. Helaas, het werd een groot verlies. Münzer werd door de vorsten gevangen genomen, gemarteld op de pijnbank, maar hield wél aan zijn overtuigingen vast. Als 35 jarig man werd hij op het schavot onthoofd, terwijl hij de vorsten nog een lesje gaf dat zij niet zo hard voor de arme boeren moesten zijn. Luther noemde Münzer echter een “*baarlijke duivel*”.

Martin Luther

Von Nettesheim

De verdienste van Münzer lag daarin, dat hij zag dat de Reformatie niet tot het godsdienstige leven beperkt mocht blijven, maar zich ook maatschappelijk diende te voltrekken. Luther echter werkte met de keurvorst van Thüringen samen om

Calvijn

Servet verbrand

het Habsburgse rijk te ondermijnen, paste

Michael Servet

zich politiek aan, waardoor zijn reformatie tot een protestantse godsdienst werd. Calvijn hield het eveneens met de overheden in Genève en Zwitserland. Tegenover Calvijn was het Servet, en tegenover Luther was het Münzer die hen aanklaagden. Beide aanklagers werden uit de weg geruimd. Servet werd door Calvijn verraden aan de Inquisitie en tenslotte verbrand. Münzer werd door de vorsten gevangen genomen en onthoofd. Luther en Calvijn hebben deze moorden verdedigd en hadden er indirect deel aan. Op 17 mei 1525 werd

Münzer en zijn vrienden onthoofd. Luther zegt in zijn tafelgesprekken: “*Ik heb Münzer doodgeslagen. Zijn dood rust zwaar op mij. Ik moest het doen omdat hij Christus wilde doden*”. Nu ja, op deze wijze kan elke moordenaar zijn daden legitimeren.

Münzer was nog betrekkelijk jong, hoog ontwikkeld, goed thuis in de Bijbel en de Koran, en was een voorstander van de wetenschap. Met Luther kon hij niet overweg. Hij was radicaal, gedreven en wilde een totale Reformatie.

Over de Bijbel schreef hij het volgende:

“*Zo verklaren de wijze schriftgeleerden en ook de man in Wittenberg dat de letters op het papier heilig zijn. En zij vereren het woord als woord. Ik zeg echter dat God niet met inkt, maar met Zijn levende vingers de enige heilige taal schrijft, hetgeen de uiterlijke bijbel ook getuigt. Er is geen waarachtiger getuigenis dan die van de Bijbel, want het is de levende rede Gods, van de Vader, die de Zoon in het hart van de mensen aanspreekt. Wee de predikers, die deze woorden slechts met de mond uitspreken, terwijl hun harten duizend mijlen ver weg zijn. O, hoe rijp hangen daar de appels! De oogsttijd is aangebroken. Daarom heeft God Zelf mij voor de oogst geroepen. Ik heb mijn sikkel gescherpt, want het gaat erom voor de waarheid te strijden. Het volk zelf moet het levende woord Gods uit de mond van God bestuderen. En op deze wijze zullen jullie zelf zien, horen en begrijpen hoe de hele wereld door de onvruchtbare dominee is misleid*”. (overgenomen uit Pentagram no.4. 2001)

Münzer kreeg het etiket “*revolutionaire socialist*” opgeplakt, hoewel hij een toegewijde dienstknecht was, voor wie geen taak te zwaar woog.

Münzer werd in 1523 predikant te Allstedt en hield zijn preken niet zoals gebruikelijk in het Latijn, maar sprak in de gewone volkstaal. Hij trouwde met een gewezen non. In 1524 liet hij drie boeken drukken: 1. Over het bedachte geloof. 2. Over het ware christelijke geloof. 3. Publieke ontmaskering van het verkeerde geloof.

In het eerste boek schrijft hij:

“*Wie de bittere Christus niet hebben wil, zal zich aan honing doodvreten. Christus is een hoeksteen. Zoals wij Hem behandelen, zullen ook wij behandeld worden, opdat wij ons ontwikkelen tot het ware bouwwerk des levens. Want wie niet met Christus sterft, kan niet met Hem opstaan. Hoe kan hij dan aan iemands leven deel hebben, als die mens zijn oude jas niet heeft uitgetrokken?*”

In laatstgenoemde boek schreef hij o.a.:

“*Het ongeloof wordt ontdekt als het geloof wordt aangenomen; of wanneer de afgrond waarin de ziel leeft, wordt doorleden. Paulus zegt: Gij zult Christus aannemen. Wie echter niet door dit diepste diep is heengegaan, kent het geloof niet.*”

Want zijn geloof-zonder-ervaring klampt zich vast aan zijn verstokte geest, als ware het een oude bedelaarsmantel, die meerlijk door ontrouwe schriftgeleerden wordt gerepareerd met een oude lap, zoals Lucas 5:36 dat zegt. Het gaat er nu om, lijdend de lijdende Christus te volgen. Hij maakt de mensen los van hun verkleving met de vorm en wijst hen op God, die de mens wanneer zijn ziel leeg is als een uitgeblazen ei, vult met Zijn tegenwoordigheid. Daarom moet jij, gewone man, jezelf ontwikkelen, opdat je niet langer misleid wordt”.

De Inquisitie

De Inquisitie is het gevolg van vurige kerkelijke intolerantie en engheid van denken. Het begon met de buitensluiting van leden die zich niet aan de reglementen der kerk hielden, de excommunicatie. Aanvankelijk gebruikte de vroege kerk slechts geestelijke tuchtmiddelen. Origenes, Tertullianus en Cyprianus keurden lijfelijk geweld af. Pas toen de kerk een huwelijk aanging met de staat (officieel op 27-2-380), werd het bevel gegeven dat allen de christelijke staatsgodsdienst dienden aan te hangen. Alle ketterijen en andere religies werden verboden. Het geweldsmonopolie van de christelijke staat wilde de eenheid van kerk en staat handhaven. Elke andersdenkende was een ketter, en deswege staatsgevaarlijk. In 385 werd de eerste doodstraf aan een ketter voltrokken door de staat, met goedkeuring van de kerk. Niet alle theologen waren het hiermee eens. Bernhard de Clairveaux zei in 1145 dat men kettters met argumenten moest zien te overtuigen zónder geweld.

De Inquisitie was zowel kerkelijke rechtbank als staatsveiligheidsdienst. De kerk lag soms wel overhoop met de staat, en niet alle door de kerk aan de staat aangeboden kettters werden gedood. De staat keek meer naar de economische belangen. De adel wilde zijn pachters niet zomaar laten vermoorden, want zij moesten leven van de pacht. In 1231 kwam er om die reden een zelfstandig werkende Inquisitie. Niet alleen Rome, maar ook Luther en Calvijn -het Protestantisme- maakten een huwelijk met de staat, althans zij raakten verstrengeld met de staat en hebben andersdenkenden laten vermoorden en verbranden.

In het boek van A. Hoogerwerf “Christelijke denkers over politiek”, ziet de schrijver Augustinus als voorloper van de Inquisitie, en Calvijns theocratische visie die geleid heeft tot godsdienstige onverdraagzaamheid.

Godsdienstoorlogen

Godsdienst is -gezien de godsdienstoorlogen en intolerantie der “gelovigen”- een wereldwijd probleem (fenomeen). Kijk maar naar de waanzin van de islamitische fundamentalisten, de barbaarse godslasteringswetten in Pakistan,

de religieuze godsdienstconflicten in Afrika, Oost-Europa en Noord-Ierland, en de vroegere kruistochten. Naar het schijnt kunnen wij geloofsvrijheid en godsdienstvrijheid nooit binnen gevestigde religies zoeken. Men wil alleen met gelijkdenkenden samengaan, als “ons-soort-mensen”. Dat zelfde mankement zat reeds in de discipelen, zie Marcus 9:38 *En Johannes antwoordde Hem, zeggende: Meester! wij hebben een gezien, die de duivelen uitwierp in Uw Naam, welke ons niet volgt; en wij hebben het hem verboden, omdat hij ons niet volgt.*

En wat gaf Jezus als antwoord? *39 Doch Jezus zeide: Verbiedt hem niet; want er is niemand, die een kracht doen zal in Mijn Naam, en haastelijk van Mij zal kunnen kwalijk spreken. 40 Want wie tegen ons niet is, die is voor ons.*

Verder, waar ter wereld staatsmacht en religie één zijn of waren, zien we de religieuze onverdraagzaamheid aanwezig. Daar zien we bevoorrechting van gelijkdenkenden, waar men bij vacatures kiest uit eigen gezindte. Religies hebben dikwijls staatsmacht nodig om te groeien. Staten kunnen en mogen echter niet oordelen over geloofszaken. Dat kan zelfs uitlopen op een Bartholomeusnacht, een Parijse Bloedbruiloft. En we hebben gezien hoe de Dordtse vaders gehandeld hebben met de Remonstranten. (Zie onze brochure no. 41). Je moet het maar hebben van je geloofsbroeders!

De Reformatie had in het begin wel het vrijheidsbeginsel van geloof en religie ontdekt. Tragischer wijze is de Reformatie al heel vlug na deze geweldige ontdekking en breuk met Rome, zélf overgegaan tot vervolging en executie van andersdenkenden. Men zag een bedreiging in de zogenaamde vrije wil, door de gelovige humanist Erasmus verdedigd. Luther en Calvijn hebben zich tegen de leer van de vrije wil gekeerd, maar leerden tegelijkertijd wél de christelijke vrijheid (?). Dan vragen wij ons af hoe er ooit christelijke vrijheid zou kunnen bestaan, wanneer de mens geen vrije wil zou hebben? Luther en Calvijn zijn dan ook wat ánders gaan verstaan onder de vrije wil. Strikt genomen is immers de uitdrukking “vrije wil” een pleonasme, dat wil zeggen, een wil die niet vrij is, is geen wil. Luther is onder de vrije wil gaan verstaan wat vóór hem nog nooit iemand eronder had verstaan. Luther vond dat alleen God een vrije wil heeft, en dat knechten die onder een baas staan niet werkelijk vrij zijn. En zo staat de mens onder God, en of onder de satan, volgens Luther. Luther heeft Erasmus willen bestrijden in diens opvatting over de rechtvaardigmaking, waar het gaat over de menselijke verdienste, of dat er alleen sprake is van genade. Luther volgde in

zijn bestrijding de Griekse filosofen, door te stellen dat God een mens zou gebruiken, zoals een vakman een stuk gereedschap gebruikt. Calvijn was iets voorzichtiger in zijn omschrijving over de vrije wil, maar verviel wel in dezelfde fout. Het komt erop neer dat Luther en Calvijn met het bestrijden van de vrije wil, de mens tot een stok en blok maakten. God zou de enige handelende persoon zijn. Zelfstandig handelen zou de mens niet meer kunnen. Vandaar dat de reformatoren meenden als werktuigen Gods de ketters te mogen uitroeien, te lijf en te zwaard.

Godsdienst is voor de meeste mensen opium, werkt benevelend en verslavend. Neem de voorbeelden van de Katwijkse schipper. Robert Haasnoot in zijn boek: "Waanzee", ISBN 90 5226 668 9, beschrijft de laatste tocht van de "Gekkenlogger", een ongelooflijk verhaal op de Noordzee. Godsdienstwaanzin drijft vissers tot moord. In september 1915 vond aan boord van een Katwijkse haringlogger een gruwelijk drama plaats. Drie vissers werden in koelen bloede door hun collega's vermoord.

Verder heeft Hendrik Jan Kortering een boek geschreven: "Moordenaars op zwarte kousen", over de Godsdienstwaanzin in Nederland. Uitgeverij Verba, ISBN 90 5513 377 9. In februari 1900 vermoordt de zwaar godsdienstige boer Mettius Scherff in Appeltern zijn knecht, omdat hij meent dat deze door de duivel is bezeten.

Religie is in veel gevallen een belangrijke producent van onverdraagzaamheid. Religie jaagt bij velen het hoofd op hol. Tussen een geloof en intolerantie is aantoonbare samenhang, wat niet inhoudt dat elke gelovige op voorhand intolerant zou zijn. Religie is voor velen een goed waarvoor men meent te moeten strijden. Hoe orthodoxer hoe meer strijdlustiger en onverdraagzaam. Deze intolerantie is geen exclusief christelijk verschijnsel, maar is interreligieus. Autoritaire mensen hebben meestal een smal referentiekader, zodat ze de werkelijkheid slechts gedeeltelijk waarnemen, en vandaar de intolerantie.

Voorbeeld in de mythe van Jezus

Leerlingen begrijpen meestal hun meester foutief. Zij vatten geestelijke zaken veelal vleselijk op. De discipelen dachten steeds aan de directe oprichting van een aards koninkrijk, terwijl Jesjoea dat naar de nabije toekomst projecteerde, niet van deze aion, niet van dit tijdperk. Ook de discipelen namen dikwijls een militante houding aan tegenover

andersdenkenden. Ze wilden zelfs wel vuur uit de hemel laten neerdalen op andere mensen die niet met hun mee wilden denken.

Marcus 10:35 En tot Hem kwamen Jakobus en Johannes, de zonen van Zebedeus, zeggende: Meester! wij wilden wel, dat Gij ons deedt, zo wat wij begeren zullen.

36 En Hij zeide tot hen: Wat wilt gij, dat Ik u doe?vv 42 Maar Jezus, hen tot Zich geroepen hebbende, zeide tot hen: Gij weet, dat degenen, die geacht worden oversten te zijn der volken, heerschappij voeren over hen, en hun groten gebruiken macht over hen.

43 Doch alzo zal het onder u niet zijn; maar zo wie onder u groot zal willen worden, die zal uw dienaar zijn.

44 En zo wie van u de eerste zal willen worden, die zal aller dienstknecht zijn.

45 Want ook de Zoon des mensen is niet gekomen om gediend te worden, maar om te dienen, en Zijn ziel te geven tot een rantsoen voor velen.

En in Mattheüs 11:29 Neemt Mijn juk op u, en leert van Mij, dat Ik zachtmoedig ben en nederig van hart; en gij zult rust vinden voor uw zielen.

Algemeen houdt men het voor onmogelijk dat ánderen weleens meer gelijk konden hebben dan wijzelf. Wij menen in onze bekrompenheid veelal de waarheid in pacht te hebben. De zelotische zendingsdrang in mensen wil anderen de wet voorschrijven.

Tegen dergelijke wantoestanden en waanideeën hebben ook de profeten moeten strijden, zoals Jeremia. Het volk meende dat zij de alleenzaligmakende leer nog hadden, dat de priesters te allen tijde de wet zouden kennen en toepassen, en dat de wijze mensen altijd wel ergens raad op zouden weten, en dat het woord van God te allen tijde wel in de mond van de profeten zou zijn. Nee, zo werkt dat niet.

Jeremia 18:18 Toen zeiden zij: Komt aan, laat ons gedachten tegen Jeremia denken; want de wet zal niet vergaan van den priester, noch de raad van den wijze, noch het woord van den profeet; komt aan, en laat ons hem slaan met de tong, en laat ons niet luisteren naar enige zijner woorden!

In diezelfde geest denken sommige predikanten en kerkgenootschappen heden ten dage nog, van: "Wij zijn de enige ware kerk nog".

Nederland heeft sinds de Reformatie de naam tolerant te zijn. Vandaar dat ons land een toevluchtsoord was voor vele achtervolgden. Helaas, ook in ons land heeft de intolerantie diepe sporen getrokken, gezien de vele kerkscheuringen, godsdiensttwisten en angst voor alles wat onbekend is.

Wereldvredestop

Op 28-31 augustus dit jaar zal de VN te New York een wereldvredestop organiseren, waar meer dan 1000 religieuze leiders de tegenstellingen tussen religies zullen proberen te verkleinen. Religieuze onverdraagzaamheid zou ontstaan door te grote verschillen onderling. Gewelddadige conflicten hebben meestal een religieuze oorzaak.

De antichrist en valse profeet willen eerst hun Nieuwe Wereld Orde doorvoeren, door alle 12 grote religies samen te smelten tot één grote wereldreligie, om daarna met harde hand op te treden tegen de christenen die niet mee willen lopen in hun straatje. Zodra er van enige dwang sprake is, mist men de spirituele overlevingskracht.

Geheim van de Geesteskracht

Onze wereld is in vakjes verdeeld door de Griekse filosofie. Satan past zijn “Verdeel-en-heers-theorie” overal toe (denk aan de driedeling van de maatschappij tijdens de Middeleeuwen). Vanwege de verdeling ontstaat er nooit een geestelijke eenheid, kan er geen bezieling en spiritualiteit ontstaan. Dat blijkt ook uit het gewone leven, waar men niets aan geloof en bezieling zou hebben. Bezieling is dynamisch en onberekenbaar. Productie daarentegen is berekenbaar. Wij zien dan ook de massaproductie opkomen in onze eeuw, de geestdodende lopende band, waar géén oog is voor de mens als spiritueel wezen. Werknemers werken op de klok en worden niet geprikkeld tot hogere prestaties. Bezieling laten de fabrikanten en producenten over aan het individu als privé-aangelegenheid. Men heeft alleen oog voor winst. Gemis aan bezieling heeft ons naar puur materialisme gevoerd. Er zijn sommige werkgevers die hun personeel wél weten te bezielen. Dan zien we de bedrijven snel groeien. Algemeen heeft de ene mens geen zicht op het wezen van de andere mens. Vandaar de grote verschillen. De politicus of directeur zou uit een andere wereld stammen. De geestelijke zou de uitverkorene van een godheid zijn. De adel zou blauw bloed dragen, etc.. Dat de werknemers op gelijke voet staan met alle andere mensen en beroepen wordt onmogelijk geacht. Dat elk mens naar vermogen iets toevoegt aan het algemeen belang, lijkt utopisch.

Spiritualiteit schept samenwerking, eendracht maakt macht. Dan is er oog voor de mens als mens en zijn behoeften. Het innerlijk van de mens is echter onzichtbaar, vandaar de verwaarlozing ervan. De oude architecten zagen nog wél naar het onzichtbare van de mensen, zij het uit oogmerken om de kerkstructuur te verstevigen. Zij bouwden kathedralen die tot het innerlijk van de mensen spraken, om hen de weg te wijzen naar de hemel. Om te

weten hoe die weg loopt en bewandeld diende te worden, stelde men een begin (de entree of poorten), een midden (het middenschip) en een einde (het koor). De bevindelijk-gereformeerden hebben hiervan hun “toeleidende weg” overgenomen in hun standen-prediking, waarbij er een begin, midden en een eindfase is. Deze termen zijn misleidend, daar ze een lineair verband veronderstellen. In werkelijkheid is het onzichtbare midden tegelijk begin en einde, daar JHWH temidden van Zijn volk woont.

God nadert eerst tot ons, daar het buiten ons bereik ligt tot Hem te naderen. De toeleidende weg suggereert dat wij op weg zijn naar een doel, alsof wij naar een geestelijke ontmoeting onderweg zouden zijn. De Schrift getuigt dat de Geest éerst tot ons komt en gewillig maakt de weg van gehoorzaamheid aan onze Schepper te gaan. Dan pas werken wij onze zaligheid met vreze en beven, met bezieling van Boven. In dat geestelijke “midden” openbaart JHWH Zich als de Weg, de Waarheid en hét Leven. In het “midden” ontstaat de Godsontmoeting, wordt het hart vernieuwd, wordt richting gegeven aan ons bestaan, komen we in contact met ons ware wezen en wordt liefde in ons hart gestort voor God en onze naaste. Dáár vindt het grote omvormingsproces plaats, wat bekering wordt genoemd. Dáár geraken wij in vervoering en worden bezield door de kracht des Allerhoogsten. Dáár worden wij in de vrijheid der kinderen Gods geplaatst, en laten wij anderen die ánders denken dan wij vrij. Daar wordt de geest van intolerantie gebroken en leren wij van JHWH de nederigheid van geest en zachtmoedigheid. Niet dat wij alsdan allemansvrienden worden en met alle wind van leer mee zouden gaan. Dan weten we offers te brengen, het eigen ik te verloochenen, wat samenbindend werkt. Dan leven wij voor het grote doel: Het Koninkrijk van God. Dan kennen wij het grote geheim: Die een Christos (gezalfde) is, is een nieuwe schepping. Het oude is voorbijgegaan, het is alles nieuw, 2 *Corinthiërs 5:17*